

فهرست مطالب

تقریظ حضرت استاد آیت الله علیدوست	۱۲
پیشگفتار	۱۵
یادواره ای از «رهبر خرد»	۲۱
مقدمه (چهارچوب نظری و ساختار مفهومی)	۲۳
فصل اول: مفاهیم و پیشینه جرم توهین به مقدّسات مذهبی	
مبحث نخست: واژه‌شناسی و اصطلاح‌سنجی	۳۶
گفتار اول: توهین (اهانت)	۳۶
۱-۱- توهین در لغت	۳۶
۲-۱- توهین در اصطلاح	۳۸
۱-۲-۱- در کلام فقها	۳۸
۲-۲-۱- توهین از دیدگاه حقوقی	۴۱
۱-۲-۲-۱- توهین در مفهوم عام	۴۲
۲-۲-۲-۱- توهین در مفهوم خاص	۴۲
۳-۲-۲-۱- توهین ساده	۴۳
۴-۲-۲-۱- توهین مشدّد	۴۳
گفتار دوم: مفهوم مقدّسات	۴۵
۱-۲- مقدّسات در لغت	۴۵
۲-۲- مقدّسات در اصطلاح	۴۸
۱-۲-۲- در کلام جامعه‌شناسان	۴۸
۲-۲-۲- در آراء فلاسفه اسلامی	۵۳
۳-۲-۲- در آراء فقهای اسلامی	۵۵
گفتار سوم: مفهوم مقدّسات دین (در فقه اسلام و حقوق کامن‌لا)	۶۰
مبحث دوم: پیشینه حمایت کیفری از مقدّسات	۶۳
۱-۳- در تمدن‌های بشری	۶۳
۱-۱-۳- در قانون نامه حمورابی	۶۳
۲-۱-۳- در یونان باستان	۶۵
۲-۳- در ادیان وحیانی	۶۶

- ۶۷..... ۳-۲-۱- آیین زرتشت
- ۶۸..... ۳-۲-۲- دین یهود
- ۶۹..... ۱- بدگویی «لعنت» به نام مقدّس خداوند
- ۷۰..... ۲- کار در روز شبات (شنبه)
- ۷۲..... ۳- موارد دیگر (با مجازات آشد)
- ۷۴..... ۳-۲-۳- دین مسیحیت
- ۷۸..... ۳-۲-۴- دین مبین اسلام
- ۷۹..... ۳-۲-۴-۱- ارتداد
- ۸۱..... ۳-۲-۴-۲- سابّ النّبی
- ۸۴..... ۳-۲-۴-۳- ادّعی پیامبری
- ۸۹..... ۳-۳- قوانین موضوعه
- ۸۹..... ۳-۳-۱- در ایران
- ۸۹..... ۳-۳-۱-۱- متمّم قانون اساسی مشروطه (و قانون اساسی ۱۳۶۸)
- ۹۲..... ۳-۳-۱-۲- لایحه قانونی مطبوعات
- ۹۴..... ۳-۳-۱-۳- قانون مطبوعات
- ۹۵..... ۳-۳-۱-۴- قانون مجازات اسلامی (مصوّب ۱۳۷۵)
- ۹۶..... ۳-۳-۱-۵- قانون مجازات اسلامی (مصوّب ۱۳۹۲/۲/۱)
- ۹۶..... ۳-۳-۲- در برخی کشورهای اسلامی
- ۹۷..... ۳-۳-۱- مصر
- ۹۸..... ۳-۳-۲- لبنان
- ۹۸..... ۳-۳-۲- اردن
- ۱۰۰..... ۳-۳-۲-۴- امارات متّحده عربی
- ۱۰۲..... ۳-۳-۳- در برخی کشورهای اروپایی
- ۱۰۳..... ۳-۳-۱- انگلستان
- ۱۰۹..... ۳-۳-۲- ایالات متّحده آمریکا
- ۱۱۵..... ۳-۳-۴- در اسناد حقوق بشر
- ۱۱۶..... ۳-۳-۱- اعلامیه جهانی حقوق بشر
- ۱۱۶..... ۳-۳-۲- میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی
- ۱۱۸..... ۳-۳-۳- اعلامیه حقوق بشر اسلامی
- ۳-۳-۴- کنوانسیون اروپایی حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های
 ۱۱۹..... اساسی

فهرست مطالب □ ۷

- ۳-۳-۴-۵- کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر ۱۲۰
۳-۳-۴-۶- منشور آفریقایی حقوق بشر و خلق‌ها ۱۲۱
۳-۳-۴-۷- کنوانسیون بین‌المللی رفع هر نوع تبعیض نژادی ۱۲۲

فصل دوم: تحلیل مبانی جرم توهین به مقدّسات مذهبی ۱۲۳

- مبحث نخست: مبانی فقهی ۱۲۵
گفتار اول: ارتداد ۱۲۵
۱-۱- مستند شرعی ۱۲۵
۱-۱-۱- ارتداد در قرآن ۱۲۵
۱-۱-۱-۱- بررسی آیات کلی ارتداد ۱۲۶
۱-۱-۱-۲- بررسی آیات مدنی ارتداد ۱۳۱
۱-۱-۲- در روایات ۱۳۷
۱-۲-۱-۱- دسته اول: ۱۳۷
۱-۲-۱-۲- دسته دوم: ۱۳۹
۲-۱- در آراء فقها ۱۴۵
۲-۱-۱- امامیه ۱۴۵
۲-۱-۲-۱- ارتداد فکری و انکار اصل توحید و نبوت ۱۴۶
۲-۱-۲-۲- ارتداد فکری و انکار یکی از ضروریات دین ۱۴۸
الف- دیدگاه سببیت مستقل ۱۴۸
ب- دیدگاه «عدم سببیت مستقل» ۱۵۰
۳-۲-۱- عدم تنافی ارتداد با آزادی عقیده ۱۵۲
۲-۲-۱- اهل سنت ۱۵۵
۳-۱- در دیدگاه امام خمینی (ره) ۱۵۸
۳-۱-۱- تحلیل ارتداد فکری از دید امام (ره) ۱۵۸
۲-۳-۱- سلمان رشدی و فتوای قتل او ۱۶۰
۳-۳-۱- افسانه غرانیق و نقد منابع حدیثی دالّ بر عدم عصمت پیامبر (ص) .. ۱۶۳
۳-۴-۱- مصادیقی از اهانت به مقدّسات در کتاب «آیات شیطانی» ۱۶۸
۳-۵-۱- مبانی حکم امام خمینی (ره) در خصوص سلمان رشدی ۱۷۰
۳-۵-۱-۱- ارتداد ۱۷۰
۳-۵-۱-۲- سَابِ النَّبِيِّ ۱۷۲
۳-۵-۳-۱- توطئه و هجمه درونی به اسلام به قصد نابودی آن ۱۷۲

- گفتار دوم: سبّ النّبی ۱۷۵
- ۱-۲- مستند شرعی ۱۷۵
- ۱-۱-۲- آیات قرآنی ۱۷۵
- بند نخست: اهل سنّت ۱۷۷
- بند دوم: امامیه ۱۷۸
- ۲-۱-۲- روایات ۱۷۹
- ۲-۱-۲-۱- امامیه ۱۸۰
- ۲-۱-۲- اهل سنّت ۱۸۳
- ۲- در آراء فقها ۱۸۵
- ۲- ۱- شیعه ۱۸۵
- ۲-۲- اهل سنّت ۱۸۹
- ۲- ۲- ۱- فقه حنّیه ۱۸۹
- ۲-۲-۲- فقه مالکیّه ۱۹۰
- ۲-۲-۱- فقه شافعی ۱۹۱
- ۲-۲-۲- فقه حنبلی ۱۹۱
- ۲-۲-۳- در دیدگاه امام خمینی (ره) ۱۹۳
- ۲-۲-۳- دیدگاه فقهی ۱۹۳
- ۲-۲-۳- تحلیل مبنای فقهی حضرت امام (ع) در خصوص سلمان
رشدی ۱۹۶
- ۲-۲-۳- تبیین فتوای امام خمینی (ره) از منظر مبانی معرفتی ایشان ۱۹۷
- ۲-۲-۳- تحلیل فتوای حضرت امام از نظر دیدگاه بیداری اسلامی در
غرب ۲۰۰
- گفتار سوم: سبّ امام علی (ع) و فاطمه الزهرا (س) ۲۰۳
- ۱-۳- پیشینه شناسی اجمالی از سبّ حضرت علی (ع) ۲۰۳
- ۱-۱-۳- معاویه و رویکرد حکومتی آن در ترویج سبّ و لعن امام علی (ع) ۲۰۴
- ۲-۱-۳- واکنش گروه های شیعی (کیسانیه) به سبّ و لعن های حکومت
اموی ۲۰۷
- ۲-۳- تحلیل اجمالی نصوص روایی و آراء فقیهان شیعی در سبّ علی (ع) ۲۰۹
- ۲-۳-۱- روایات ۲۰۹
- ۲-۲-۳- دیدگاه فقهای (شیعی) ۲۱۲
- ۳-۳- سبّ فاطمه الزهرا (س) ۲۱۳

گفتار سوم: سبّ همسران پیامبر(ص).....	۲۱۵
گفتار چهارم: سبّ انبیای الهی.....	۲۱۸
گفتار پنجم: سبّ قرآن و احکام اسلام و سایر مقدّسات مذهبی.....	۲۱۹
مبحث دوم: مبانی حقوق بشری و حمایت‌های بین‌المللی.....	۲۲۴
گفتار اول: حفظ کرامت و حیثیت انسان.....	۲۲۴
گفتار دوم: آزادی عقیده و مذهب.....	۲۳۰
۱-۲- محدودیت‌های آزادی عقیده و مذهب.....	۲۳۴
۱-۱-۲- امنیت عمومی.....	۲۳۵
۲-۱-۲- نظم عمومی.....	۲۳۷
۳-۱-۲- اخلاق عمومی.....	۲۳۸
۴-۱-۲- بهداشت و سلامت عمومی.....	۲۴۰
۲-۲- لوازم آزادی عقیده و مذهب.....	۲۴۲
۱-۲-۲- اصل ممنوعیت اجبار.....	۲۴۳
۲-۲-۲- ممنوعیت تبعیض بر اساس مذهب.....	۲۴۶
۳-۲-۲- ممنوعیت توهین به ادیان.....	۲۴۸
گفتار سوم: آزادی بیان.....	۲۴۹
۱- محدودیت‌های آزادی بیان در اعلامیه جهانی حقوق بشر.....	۲۵۱
۲- محدودیت‌های آزادی بیان در میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی.....	۲۵۳
۱-۲- محدودیت‌های وارده بر آزادی بیان در حوزه بند ۳ ماده ۱۹ میثاق	
بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی.....	۲۵۴
۲-۲- محدودیت وارده بر آزادی بیان در حوزه بند ۲ ماده ۲۰ میثاق	
بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی.....	۲۵۷
گفتار چهارم: بردباری مذهبی و همزیستی مسالمت‌آمیز.....	۲۶۱
۴- بردباری مذهبی(یا عقیدتی).....	۲۶۲
۱-۴- تعریف و تحلیل بردباری مذهبی در اسناد حقوق بشری.....	۲۶۲
۲-۴- بردباری مذهبی در آموزه‌های قرآنی.....	۲۶۶
۵- همزیستی مسالمت‌آمیز.....	۲۷۰
۱-۵- همزیستی مسالمت‌آمیز در اسناد حقوق بشری.....	۲۷۰
۲-۵- همزیستی مسالمت‌آمیز در قرآن (و سنّت اسلامی).....	۲۷۳

فصل سوم: تحلیل حقوقی جرم توهین به مقدّسات مذهبی	۲۷۹
مبحث نخست: از منظر حقوق کیفری	۲۸۱
گفتار اول: عناصر و ارکان جرم توهین به مقدّسات مذهبی و رابطه آن با ارتداد و	
سبّ النَّبی	۲۸۱
۱- عناصر جرم	۲۸۱
۱-۱- عنصر قانونی	۲۸۱
۱-۱-۱- عنصر مادی	۲۸۴
۱-۱-۱-۱- انجام عمل مادی وهن آور	۲۸۵
۱-۱-۱-۲- مرتکب جرم	۲۸۸
۱-۱-۱-۳- احراز موضوع مورد اهانت	۲۸۹
۱-۱-۳- عنصر روانی	۲۹۱
۱-۱-۳-۱- علم به توهین آمیز بودن عمل و علم به مقدّسات	۲۹۱
۱-۱-۳-۲- قصد توهین	۲۹۳
۲- رابطه توهین به مقدّسات مذهبی با ارتداد	۲۹۵
۳-۱- رابطه توهین به مقدّسات با سبّ النَّبی	۲۹۷
گفتار دوم: دادرسی و مجازات جرم توهین به مقدّسات	۲۹۸
۱-۱- صلاحیت دادرسی به جرم توهین به مقدّسات	۲۹۸
۱-۱-۱- جایگاه جرم توهین به مقدّسات در تقسیم بندی جرایم	۲۹۹
۱-۱-۲- دادگاه صالح جهت رسیدگی به جرم توهین به مقدّسات	۳۰۱
۲- مرجع تشخیص جرم توهین به مقدّسات	۳۰۲
۳-۲- نقش استیذان از حاکم در اجرای حکم سبّ النَّبی (یا ائمه (ع))	۳۰۳
۲-۳-۱- قتل سبّ النَّبی (ص) یا ائمه (ع) در قلمرو حکومت اسلامی	۳۰۳
۲-۳-۲- قتل سبّ النَّبی (ص) یا ائمه (ع) در خارج از حکومت اسلامی ..	۳۱۲
۴- مجازات جرم توهین به مقدّسات	۳۱۸
۲-۴-۱- در قانون مجازات اسلامی (مصوّب ۱۳۹۱/۲/۱)	۳۱۸
۲-۴-۲- در قانون تعزیرات اسلامی	۳۱۸
۲-۴-۲-۱- مجازات سبّ النَّبی از نوع تعزیر است یا حد؟	۳۱۹
۲-۴-۲-۲- چه تفاوتی میان سبّ و اهانت وجود دارد؟	۳۲۰
۲-۴-۲- در قانون مطبوعات	۳۲۴
۲-۴-۳- تحلیل ماهوی ماده ۵۱۳ قانون تعزیرات اسلامی و ماده ۲۶	
قانون مطبوعات	۳۲۷

۳۳۳.....	مبحث دوم: از منظر حقوق اساسی و آزادی‌های بنیادین
فصل چهارم: مطالعه و بررسی تطبیقی جرم توهین به مقدّسات در حقوق ایران، انگلستان و ایالات متحده امریکا و در رویه قضایی نهادهای اروپایی	
۳۴۱.....	مبحث نخست: مفهوم جرم توهین به مقدّسات دینی
۳۴۳.....	گفتار اول: مفهوم مقدّسات دینی
۳۴۷.....	گفتار دوم: تعریف توهین در جرم توهین به مقدّسات
۳۵۰.....	مبحث دوم: وضعیت حقوقی جرم توهین به مقدّسات دینی
۳۵۲.....	گفتار نخست: پیشینه تاریخی (در گذر زمان)
۳۵۶.....	گفتار دوم: وضعیت فعلی
۳۶۳.....	مبحث سوم: ارتکاب جرم توهین به مقدّسات دینی
۳۶۳.....	گفتار نخست: عنصر مادی جرم
۳۶۵.....	گفتار دوم: عنصر روانی جرم
۳۶۷.....	گفتار سوم: عنصر قانونی
۳۶۹.....	مبحث چهارم: جرم توهین به مقدّسات در رویه قضایی نهادهای اروپایی
۳۷۹.....	نتیجه‌گیری و پیشنهادات
۳۸۹.....	ضمیمه تحلیلی
۴۲۷.....	منابع